

Facit

s.4–5 Assar och en mjuk sak med tassar

A

- 1 Assar är på en tågstation.
- 2 Det är lördag.
- 3 Assar får vänta över en timme.
- 4 Hundarterna terrier, mops och spets nämns i texten.

B

- 1 Han har precis missat sitt tåg.
- 2 Han ska vänta en bra stund på tåget.
- 3 Assar vill gärna klappa eller gosa med hunden.
- 4 Kvinnan sa att hennes hund inte bits, men hunden bet Assar i handen.
- 5 Elevens eget svar.

Exempelsvar: Ja, kvinnan borde sagt till Assar att hunden inte var hennes. Då kunde Assar själv fått avgöra om han ville klappa hunden.

C

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: novell (kort berättelse), informationstavla (anslagstavla), väntsal (väntrum), lurvig (hårig), störa (inte lämna ifred), gosa (kela med), ögonblick (kort stund), dov (dämpad)
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: att slå sig ner (att sätta sig), att titta över kanten på glasögonen (att ha glasögonen långt ner på näsan och studera någon ovanför dem), att kasta sig mot någon (att göra ett utfall), att begrava sina tänder i (att bita rejält i), att stirra upprört (att titta irriterat), en förvånad blick (en överraskad min)
- 3 Elevens egen text.

s.6–7 Den där Sven

A

- 1 Jonna vill inte åka med sin pappa till stugan.
- 2 Det är november månad.
- 3 De åker till stugan på en fredag.
- 4 Sven är namnet på en storm.

B

- 1 Jonna tycker dels att det är obehagligt med storm och dels vill hon hellre vara kvar i stan.
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: En storm kan ju göra ganska stor skada (se bilden s.6). Pappan vill nog ha koll på vad som händer med stugan och naturen runt om i stormen.
- 3 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Jonna verkar tycka att det är mysigare med en sprakande eld i kaminen. Hon njuter av elden och värmen istället.
- 4 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Jonna verkar vara i den åldern när man inte vill bli kallad lilla gumman längre. Pappan har säkert sagt det sedan hon var liten.
- 5 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Strömmen kan ha gått till exempel för att ett träd blåst ned och fallit över en elledning.

C

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: obehagligt (otrevligt), proppmätt (alldeles mätt), tjockteve (en stor, gammal, klumpig teve), kamin (eldstad), dörröppning (ingång/utgång), disklödder (skum från diskmedel), ström (el)
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: inte ge sig (fortsätta), ha koll på (veta precis), gå halva vägen var (göra en kompromiss), dra vidare (försvinna bort), blåsa kraftigt (storma), elden sprakar (det låter om elden), nynna för sig själv (småsjunga), titta frågande på någon (se förvånat på någon), nicka instämmande (hålla med), strömmen går (elen försvinner)
- 3 Elevens egen text.

s.8–9 Vatten

A

- 1 Förr fick man söka efter och hämta vatten där det fanns naturligt i sjöar och vattendrag.
- 2 Vatten finns i fast, flytande och gasform.
- 3 Två tredjedelar av jordens yta är täckt med vatten.
- 4 Grundvatten är vatten som runnit ner och samlats i olika hålrum långt nere i marken.

B

- 1 Vi människor klarar oss inte utan vatten. Dricksvatten är livsviktigt för alla levande varelser.
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: När man bodde vid vatten var det nära till t.ex. dricksvatten, fiske, tvätt och bad.
- 3 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Vatten består av vattenmolekyler. En vattenmolekyl (H_2O) består av två olika ämnen – väte (H) och syre (O).
- 4 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Grundvatten används bl.a. som dricksvatten. Vi människor måste ha rent dricksvatten, annars blir vi sjuka.
- 5 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Vi i Sverige tar vatten för givet. Men alla har inte en vattenkran i sitt eget hem att skruva på och hämta rent vatten från. På många platser på jorden får människor fortfarande hämta vatten i vattendrag till mat, dryck och för de dagliga sysslorna och det vattnet är oftast inte rent.

C

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: vattendrag (å, bäck eller älv), ämne (stoff), atom (liten beståndsdel), diameter (tvärlinje), molekyl (atomgrupp), vattenmolekyl (atomsammansättning för vatten), fast (hårt), flytande (vätska), gasform (ånga), vattenånga (vatten i gasform), sötvatten (t.ex. vatten i sjöar), nederbörd (regn, snö, hagel), grundvatten (vatten i marken), hålrum (sprickor och mellanrum)
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: något är livsviktigt (något man måste ha för att leva), få tillgång till (få använda sig av), finnas naturligt (inte behöva tillverkas), bosätta sig (flytta till), vara uppbyggt av (bestå av), dras till (lockas av), vara täckt av (klädd i), något är en mänsklig rättighet (något alla borde ha rätt till)
- 3 Elevens egen text.

s.10–11 Billy Elliot

A

- 1 Filmen heter Billy Elliot.
- 2 Filmen utspelar sig i Storbritannien.
- 3 Billy vill hellre dansa balett.
- 4 Man bör vara över 11 år för att se filmen.

B

- 1 Billeys pappa och bror arbetar i gruvan och har dåligt betalt.
- 2 Alla män i släkten boxas. Pappa vill att Billy också ska göra det.
- 3 Billy upptäcker baletten för att balettklassen tränar i samma lokal som han tränar boxning i.
- 4 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Billy säger nog ingenting hemma för att han är rädd för hur hans pappa ska reagera.
- 5 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Billeys pappa blir nog så arg och besviken att han inte vet vad han ska säga.

C

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: brittisk (från Storbritannien), dramafilm (film om känslor), känslor (inre tankar), konflikter (bråk), huvudperson (den det handlar om), vimsig (yr), gruva (djupt grävt hål i berget/marken för t.ex. brytning av malm), slitsamt (jobbigt), gruvarbetare (arbetar i en gruva), tillvaro (liv), balett (konstnärlig dans), talang (begåvning), naturbegåvning (medfödd talang), regissör (konstnärlig ledare), manus (text)
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: ha dåligt betalt (tjåna lite), ryktas om (pratas om), strejka (vågra arbeta), något går i slåkten (alla i slåkten har gjort så), bli tagen av något (tycka något är helt fantastisk), dyka upp (komma plötsligt), tro på sig själv (veta att man klarar det), gå sin egen väg (göra det man själv vill), rekommenderas för (det är lämpligt för)
- 3 Elevens egen text.

s.12–13 Morfars mirakelmetoder

A

- 1 Morfar nyser alltid i armvecket.
- 2 Man sover bättre om det är svalt i rummet.
- 3 Man ska vila, vädra och dricka varmt (och skratta mycket) när man är förkyld.
- 4 Orden *ofta* och *regelbundet* betyder samma sak som *med jämna mellanrum*.

B

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Om man nyser i armvecket stannar bacillerna där och sprids inte ut i rummet vilket de gör när man nyser rakt ut.
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: De allra flesta blir förkylda någon gång emellanåt, även om vissa blir det mer sällan än andra.
- 3 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Mormor har nog hört morfar berätta om sina mirakelmetoder vid många tillfällen. Hon kanske har lite roligt åt hans idéer.
- 4 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Jag tror mest på (tips) för att (förklaring).
- 5 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Många menar att positiva människor lever längre än negativa. Man kanske kan påverka sin hälsa genom att vara glad.

C

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: armveck (armbågens insida), påstå (säga), mirakel (underverk), metod (sätt), regelbundet (med jämna mellanrum), tangentbord (det man skriver med på en dator), bacill (bakterie), vädra (ta in frisk luft), immunförsvar (kroppens försvar mot att bli sjuk), svalt (kallt), vitamin (näringstillskott), dunderkur (botemedel), grimas (min), förlänga (göra längre)
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: se nöjd ut (le och må bra), hålla sig frisk (inte bli sjuk), minska risken (göra det mindre troligt), bli smittad (få en sjukdom), öppna på vid gavel (öppna hela och stort), lägga sig i tid (komma i säng tidigt), stärka immunförsvaret (jobba upp kroppens försvar mot sjukdomar), få i sig (äta)
- 3 Elevens egen text.

s.14–15 Sápmi – samernas land

A

- 1 Sápmi är namnet på samernas land.
- 2 I Sverige finns det ungefär 20 000 samer.
- 3 En kolt är en samisk folkdräkt.
- 4 Hemspråk är det språk man talar i sitt hem och med sin familj.

B

- 1 Samerna har levt här långt innan andra folkgrupper kom hit.
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: En folkräkning kan idag ske via folkbokföringen. Förr fick man helt enkelt söka upp områden och ibland folk personligen. Då tog en folkräkning lång tid.
- 3 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Samerna bor utspridda på ett stort område. Då skapas det till slut dialekter och lokala varianter av ett språk.
- 4 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Förr var rennäringen viktig av många anledningar (mat, kläder, inkomst). Idag behövs inte renar på samma sätt och samer arbetar med allt möjligt annat.
- 5 Elevens eget svar.
Exempelsvar: När kristendomen spreds i Norden under 1500 och 1600-talen fick många människor inte längre välja sin egen religion utan de tvingades att bli kristna.. De som vägrade kunde få böter, bli satta i fängelse eller till och med dömas till döden.

C

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: ursprungsfolk (det folk som fanns på en plats från början), folkgrupp (släkte eller grupp människor), kultur (vad och hur man gör), tradition (en sed som upprepas), folkräkning (när man räknar antalet invånare), dialekt (lokalt sätt att prata), rennäring (leva på inkomsten av renar), turism (nöjesresande), media (teve, radio, nätet), konst (konstverk eller hantverk), underjordisk (något under jorden), jordiska (levande), himmelsk (gudomlig), folkdräkt (traditionell klädsel), sametinget (samernas riksdag)
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: en variant av språket (ett sätt att prata språket), att ha rätt till (att få det om man önskar), långt ifrån alla (ganska få), att behärska något (att kunna något), att leva av (att försörja sig på), att ha en tro (att vara religiös), under tvång (att tvingas till), av egen fri vilja (att göra det för att man själv vill), vid högtidliga tillfällen (när det är extra finstämt)
- 3 Elevens eget arbete.

s.16–17 Vem där?

A

- 1 Bosse är en katt.
- 2 Det är vinter.
- 3 Bosse springer ner för att han är hungrig.
- 4 Elevens eget svar.
Exempelsvar: prata, säga, snacka, tala, snacka, samtala

B

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Bosse och Sonias bostad är i två våningar, Sonia har ett sovrum, det finns en soffa på ovanvåningen, köket och hallen är på nedervåningen. De bor med utgång rakt ut, för utanför ytterdörren finns det snö.
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Sonia går hem själv efter skolan. Hon borde vara minst tio år eller äldre.
- 3 Det är snö ute, så Sonias fotsteg hörs inte som de annars brukar göra.
- 4 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Det är ingen annan hemma att prata med. Många brukar prata med sina husdjur. Det är lite sällskap och husdjur som t.ex. katter och hundar reagerar ofta positivt på prat.
- 5 Elevens eget svar.
Exempelsvar: När han fick ståpäls på hela kroppen. eller När han hoppade ner från soffan och kilade nerför trappan. eller När han tänkte på hur han vässat klorna på soffan.

C

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: nedervåning (våningen en trappa ned), välbekant (välkänt), stampa (trampa hårt), skallra (skaka), uppfatta (höra), kila (springa fort), krukväxt (blomma eller växt i kruka), strömming (en slags fisk), tupplur (sovstund)
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: vakna med ett ryck (vakna plötsligt), spetsa öronen (lyssna ordentligt), det är så tyst att man kan höra en knappnål falla (det är helt knäpptyst), få ståpäls (få gåshud), pusta ut (andas ut), vässa klorna (göra klorna skarpare)
- 3 Elevens egen text och bild.

s.18–19 Krokodiler i kloakerna

A

- 1 En myt är en osann berättelse från förr i tiden.
- 2 De hittade en krokodil.
- 3 De fick upp krokodilen med hjälp av en tvättlina.
- 4 Elevens eget svar.

Exempelsvar: alligator, kajman

B

- 1 När några barn hittade en krokodil i kloakerna i New York för snart hundra år sedan.
- 2 Elevens eget svar.
- 3 Vissa har reptiler som husdjur. När de tröttnar på dem, släpper de ut husdjuren i hemlighet eller spolar ner dem i toaletten.
- 4 På nittonhundraåttiotalet kom skräckfilmen Aligator. Då såg plötsligt alla krokodiler överallt.
- 5 Elevens eget svar.

Exempelsvar: En bra historia är spännande att berätta vidare och överdrivs kanske lite varje gång. Kanske var det en ödla barnen hittade i kloaken i New York, som har blivit en krokodil med åren.

C

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: kloak (avloppssystem), upprymt (glatt), dvala (djup sömn), allmänhet (människor runt om), best (odjur), avloppssystem (kloak), illegal (inte laglig), beroende på (på ena eller andra sättet), monsterreptil (stort kräldjur), trästock (trädstam), osann (inte riktig)
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: det sägs (det berättas att), skyffla ner (fösa ner), vara påverkad av kylan (vara kall och frusen), finnas bevarat (finnas kvar), hittas levande (hittas i livet), vara helt säker på (vara övertygad)
- 3 Elevens egen text.

s.20–21 Men hallå! Hur svårt kan det va?

A

- 1 Ben har svårt att uttala orden *receptet* och *ingredienser*.
- 2 Det är sju ingredienser i receptet (åtta med citron som smaksättning).
- 3 Det ska vara två teskedar vaniljsocker i kakan.
- 4 Man kan smaksätta kakan med citron.

B

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: De verkar lite ovana att baka. Man märker att de inte riktigt vet hur det går till.
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Saga verkar ha lite mer koll på saker än Ben. Hon verkar vara bra på att följa instruktioner. Ben verkar vara lite mer bestämmande och säker på sin sak (utan att alltid kanske vara det). Han verkar ha svårt för att ha fel.
- 3 Elevens eget svar.
Exempelsvar: De var nöjda över att det var klart och att det gått så snabbt och bra.
- 4 Kakan stelnade aldrig, så det var inget annat att göra.
- 5 De förväxlade mängden mjöl och mjölk i receptet. Därför stelnade aldrig kakan. Den blev helt rinnig.

C

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: saftig (blöt), klasskassa (sparade pengar i klassen), recept (beskrivning av hur man ska laga en maträtt), ingrediens (beståndsdel), gram (liten viktenhet), deciliter (ett rymdmått), tesked (en liten sked), att stelna (att bli fast i konsistensen)
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: hjälps åt (samarbetar), rycker på axlarna (drar axlarna upp och ned), håller med (tycker samma sak), smälter (blir till flytande form), tillsätter (häller i), gräddar (ugnsbakar), sneglar (tittar snett), anar (tror), hävdar (tror bestämt att det är så), låter något svalna (låter något gå från varmt till kallt), vispar pösigt (vispar in luft i smeten), smaksätter (tillsätter en smak), gör *high five* (slår handflatorna mot varandra högt i luften)
- 3 Elevens egen text.

s.22–23 Vinnerbyskolan vill vinna

A

- 1 *Vi i femman* är en frågesportstävling för elever i årskurs 5. Finalomgångarna sänds i teve.
- 2 Det började sändas i teve år 1970.
- 3 Eleverna Hanan Olivier och Samed Erkin ska tävla för klass 5c.
- 4 De förbereder sig genom att kolla nyheter och tipsa varandra om bra saker att kunna.

B

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: *Vi i femman nästa!* eller *Klass 5c vill bli vinnare.*
- 2 När eleverna gick vidare skrek de och dansade runt i klassrummet. Det slutade med att alla låg i en stor hög på golvet och kramades.
- 3 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Det skulle bli ganska svårt för en hel klass att komma överens om ett svar på varje fråga. Det skulle nog ta för lång tid och bli för mycket folk inblandat.
- 4 Ett *teamwork* är när man arbetar tillsammans mot ett gemensamt mål. Alla behövs.
- 5 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Det är ett enkelt och underhållande program. Varje år är det nya femteklassare, som är taggade att försöka komma så långt det går i tävlingen.

C

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: artikel (text i tidning), rubrik (överskrift), ingress (inledning i en tidningsartikel), brödtext (löpande text), region (område), engagera (få med), säsong (tidsperiod), lokal (i närområdet), final (slutspel), kvartsfinal (omgång före semifinal), mentor (lärare), besked (resultat), koncentrerad (fokuserad), uttagning (urvalsprocess), *teamwork* (lagarbete), duo (två stycken)
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: vara laddad (vara redo), möta motståndare (tävla mot någon), få reda på (få veta), gå vidare (fortsätta), få besked (få reda på), toppa formen (jobba för att nå sin absolut bästa nivå), representera (företräda), komplettera varandra (ha var sin del som passar ihop), betona (markera), stötta (peppa), ta vara på (bevara)
- 3 Elevens egen text.

s.24–25 Gräsets sång

A

- 1 Dikten heter *Gräsets sång*.
- 2 Karin Boye har skrivit dikten.
- 3 Dikten är skriven år 1927.
- 4 Författarens mest kända dikt heter *Ja, visst gör det ont när knoppar brister*.

B

- 1 Dikten handlar om gräs. Den berättar vad gräset hör, ser och upplever.
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Dikten känns lite gammeldags i språket och innehåller några äldre svåra ord.
- 3 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Jag känner mig (glad, ledsen, road, arg) för att (förklaring).
- 4 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Syn – *Jag blixtar såg splittra den ädlaste ek. Hörsel - Jag hör i morgonsuset med bävan livets eviga budord: "Glöm!"* Känsel – *Jag minns ej deras öden, men jag känner dem gro.*
- 5 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Kanske vill hon förmedla att allt har liv, även gräs, blommor och växter. Kanske vill hon berätta att gräset finns där hela tiden, vad som än händer runt omkring.

C

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: slagen (nerlagd), skur (regnkaskad), tvagen (tvättad), förnedring (skam), morgonsus (ljud på morgonen), bävan (rädsla), budord (viktiga ord), ädel (riktig), vittra (gå sönder), våda (fara), vek (svag), multna (ruttna), öde (livets lott), det gångna (det som har varit), väv (matta), evig (för alltid)
- 2 och 3 Elevens eget arbete.

s.26–27 Fantastiska fakta om människokroppen

A

- 1 Från början består en människa av en enda befruktad cell.
- 2 Ett hjärta är stort som en knytnäve.
- 3 Tarmarna är veckade på insidan. Det är för att de ska kunna suga upp näring bättre.
- 4 En människa producerar ungefär en och en halv liter saliv per dygn.

B

- 1 Kroppen behöver ett skelett som stomme och för att skydda inälvorna.
- 2 Armar och ben behöver stora och starka muskler för att orka gå och arbeta. Hjärtmuskeln behöver vara uthållig för att ständigt pumpa runt blod i kroppen.
- 3 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Tungmuskeln är stark för att vi använder tungan hela tiden, t.ex. när vi dricker, pratar och tuggar.
- 4 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Hela kroppen knyter liksom ihop sig när vi nyser. Vi lutar oss framåt, kutar med ryggen och kurar ihop oss. Det blir kanske en naturlig reflex att även stänga ögonen.
- 5 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Under dagen krymper vi ihop pyttelite för varje steg vi tar av vår egen kraft och av gravitationen. Under natten slappnar musklerna av och skelettet kan sträckas ut igen. När vi vaknar är vi lika långa som på morgonen dagen innan...

C

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: fakta (sakuppgifter), biljon (en miljon miljoner), äggcell (köns-cell), celledelning (när en cell delar sig), skelett (benbyggnad), stomme (bärande struktur), inälvor (organ inne i kroppen), hjärtmuskel (muskel som gör att hjärtat slår), ständigt (alltid), saliv (spott), magsaft (syra i magsäcken), insida (inre delen av t.ex. kroppen), yta (område), tennisplan (plan där man spelar tennis), centimeter (tio millimeter)
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: vara uthållig (orka länge), pumpas runt (förflyttas med kraft runt), ta upp (suga upp), bryta ner (sönderdela), producera (tillverka), vara veckad (ligga i veck), suga upp (dra till sig)
- 3 och 4 Elevens egna texter.

s.28–29 Förlåt att jag kommer försent ...

A

- 1 Klockan är tjugo i nio.
- 2 Amir och Laila är klasskompisar till Meja.
- 3 Idag är det torsdag.

B

- 1 Meja är arg på sig själv för att hon somnat och glömt ladda mobilen och sätta larmet.
- 2 Meja behöver ha koll på skolan och tider för att hennes mamma jobbar natt ibland.
- 3 Idag ska Meja ha redovisning på ett grupparbete.
- 4 Meja inser att allt inte är som det ska när det är alldeles tyst och tomt på kläder i korridoren.
- 5 Elevens eget svar.

Exempelsvar: Meja inser att det är torsdag kväll och inte fredag morgon. Hon har inte alls försovit sig, utan somnat efter skolan och sovit i några timmar.

C

- 1 Elevens eget svar.

Exempelsvar: förlåt (ursäkta), typiskt (varför skulle det här hända?), ursäkta (förlåt), ogiltig (inte giltig), frånvaro (inte vara där), perfekt (utmärkt), port (dörr), redovisning (redogörelse), grupparbete (samarbete i grupp), fortsättning (förlängning), sen ankomst (att komma för sent)

- 2 Elevens eget svar.

Exempelsvar: skynda fram (rusa fram), komma försent (inte komma i tid), sätta larm (sätta klockan på ringning), snabba sig (skynda sig), jobba natt (arbeta på natten), skaka på huvudet (ruska huvudet fram och tillbaka), sköta (ordna), väcka (få att vakna), påminna (hjälpa att komma ihåg), svänga upp (öppna), sätta fart (skynda sig), försova sig (sova för länge), vara besviken (vara ledsen), vara förbannad på (vara arg på), hämta andan (lugna ner sig), fundera på (tänka på), stå undrande bredvid (undra vad som har hänt)

- 3, 4 och 5 Elevens eget arbete och texter.

s.30–31 EU:s barnhörna

A

1 Den här webbsidan handlar om Europeiska unionen.

2 Elevens eget svar.

Exempelsvar: Sidan kan heta Lek och spelhörnan för att den riktar sig till barn.

3 Elevens eget svar.

Exempelsvar: På webbsidan kan man t.ex. ta reda på fakta, läsa information och spela spel om EU.

4 När man spelar Flaggmemory ska man vända på kort och para ihop rätt flagga med rätt land.

B

1 Elevens eget svar.

Exempelsvar: Man kan se att webbsidan är riktad till barn på webbsidans namn (Lek och spelhörnan) språket, alla färgglada bilder, rubriker och rutor. Det är dessutom åldersgräns från 6 år på vissa av spelen.

2 Elevens eget svar.

Exempelsvar: Om webbsidan var riktad till vuxna skulle den kanske ha andra färger, färre eller mer vuxna spel och lite svårare språk. Den skulle nog inte heller heta Lek och spelhörnan.

3 Elevens eget svar.

Exempelsvar: Jag får bland annat reda på vad EU är och jobbar för, vad EU betyder, hur många som bor i EU, hur många språk det finns, när det grundades och lite om barns rättigheter.

4 Elevens eget svar.

Exempelsvar: Jag skulle välja spelet (*Flaggmemory*, *Frågeflyg* etc) för att (förklaring).

5 Elevens eget svar.

Exempelsvar: Jag skulle inte klicka på (rubrik eller klickknapp) för att (förklaring).

C

1 Elevens eget svar.

Exempelsvar: miljö (omgivning), barns rättigheter (hur alla barn har rätt att ha det), omgivning (miljö), EU (Europeiska unionen), officiell (något som alla kan få veta, bestämd av myndigheter), webbplats (sida på nätet), maskot (lyckobringare), medlemsland (stat som är med), historia (handlar om sådant som hänt tidigare), geografi (handlar om länder, kartor och landskap), kultur (sammanfattande ord för levnadssätt, seder och traditioner), brädspel (spel man spelar på ett bräde t.ex. schack), euro (namnet på gemensamma valutan i EU), valuta (myntslag), manet (sjölevande organism, vissa kan brännas), kortpar (ett par kort), byggnad (hus), tidsmaskin (en fantasimaskin att resa i tiden med)

2 Elevens eget svar.

Exempelsvar: skydda (vara rädd om), bekämpa brottslighet (försöka minska kriminalitet), förvänta sig (tro att det ska bli på ett visst sätt), acceptera (gå med på), grundas (ha som grund), vara orättvist behandlad (bli oschysst bemött), guida runt (visa runt), utmana (uppmana till kamp), para ihop (hitta det som hör ihop)

3 Elevens eget arbete.

s.32–33 Rädda! Varna! Larma! Släck!

A

1 Vid brand ska man följa grundregeln *Rädda! Varna! Larma! Släck!*

2 Om branden upptäcks i tid kan man släcka den själv med en brandfilt eller använda brandsläckare.

3 Släckutrustning är t.ex. brandfilt, brandsläckare och brandpost.

4 Elevens eget svar.

Exempelsvar: Du ska ringa 112 om du ser en olycka, människor som slåss vilt, hittar en medvetlös eller mycket skadad person.

B

1 Elevens eget svar.

Exempelsvar: Om det brinner är det bra att först rädda de som är drabbade (om det går), varna andra som kan drabbas och sedan larma. Medan man väntar på räddningstjänsten kan man försöka släcka det som går utan fara för sitt eget liv.

2 Elevens eget svar.

Exempelsvar: Om man stänger in elden har den lite svårare att sprida sig.

3 Att *inte ta onödiga risker vid brand* betyder att jag inte ska utsätta mig själv för fara när det brinner, t.ex. genom att gå in i ett brinnande hus.

4 Elevens eget svar.

Exempelsvar: Om jag ringer 112 i onödan och pratar med räddningspersonalen, då kanske någon som verkligen behöver hjälp blir utan på grund av mitt samtal. 112-numret är bara till för att ringa vid akuta olyckor.

5 Elevens eget svar.

Exempelsvar: Man kan t.ex. ringa 114 14 om man blivit av med sin cykel eller vill ha ett nytt pass. Man kan ringa 113 13 om man vill ha information om ett farligt utsläpp eller en trafikolycka.

1 Elevens eget svar.

Exempelsvar: räddningstjänst (brandkår, ambulans etc.), brandskydd (det som skyddar mot brand), förening (organiserad grupp), gnista (brinnande eller glödande partikel), brandfilt (filt att släcka brand med), brandsläckare (behållare som släcker eld med t.ex. skum eller pulver), grundregel (instruktion att utgå ifrån), lokal (ställe, rum), bostad (där man bor), uppsamlingsplats (där man ska samlas efter larm), nödnummer (nummer att ringa vid olycka), brandlarm (larm som går när det brinner), släckutrustning (olika saker som släcker eld), släckförsök (en ansats att släcka), inomhusbrandpost (brandslang med vatten inomhus), egendom (det man äger), miljö (omgivning), sjukvårdsupplysning (dit ringer man för att få råd om sjukdom), akut (direkt), kris (mycket svår situation)

2 Elevens eget svar.

Exempelsvar: olyckan är framme (en olycka inträffar), undvika risker (ta säkra alternativ), ha bra brandskydd (ha t.ex. släckare och brandfil), agera (göra något), uppstå (hända), varje sekund är dyrbar (det gäller att handla snabbt), en öppen eld (det brinner öppet), kväva elden (se till att elden inte får syre), vara i uppenbar fara (helt klart vara i fara), utsätta sig för (göra sig tillgänglig), utrymma (gå ut från byggnaden), bege sig (gå, åka till), hotas av (finnas risk för att), sätta sig i säkerhet (ta sig till en trygg plats), göra andra uppmärksamma (t.ex. ropa och hojta), visa vägen (visa fram), finnas tillgängligt (finnas på plats), bedöma (avgöra), vara medvetlös (vara avsvimmad), påträffa (hitta)

3 Elevens egen text.

s.34–35 Lejonet och musen

A

- 1 Lejonet och musen möts första gången i skogen.
- 2 Lejonet fångar musen för att äta upp den.
- 3 Några jägare har gillrat fällan, som lejonet fastnar i.
- 4 När man ler, skrattar man på ett gott sätt mot någon. När man hånlar, skrattar man på ett elakt sätt mot någon.

B

- 1 Lejonet är hungrigt och letar efter något att äta när det får syn på musen och fångar den.
- 2 Lejonet låter musen gå dels för att den försöker övertala honom och dels för att den får honom att skratta.
- 3 Lejonet gapskrattar för att musen säger att han ska göra honom en gentjänst någon dag. Det tror inte lejonet är möjligt.
- 4 Lejonet gick i jägarnas fälla och sitter fast. Då gnager musen sönder nätet och räddar lejonet.
- 5 Elevens eget svar.

Exempelsvar: Alla är värdefulla på sitt sätt. Vi är alla bra på olika saker och kan hjälpa varandra på olika sätt.

C

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: fabel (saga med djur) rätt vad det var (helt plötsligt), ouppmärksam (tankspridd), innan musen visste ordet av (snabbt som tusan), fundersam (tankfull), tacksam (nöjd), gentjänst (göra en tjänst tillbaka), vara på gott humör (vara glad) föda (mat), jägare (de som jagar och fångar/skjuter djur), fälla (fångstredskap), tålmod (uthållighet), sensmoral (lärdom, vad det går ut på)
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: få syn på (få se), sitta med ryggen åt (vara vänd bort ifrån), ligga fastklämd (inte kunna röra sig), hånle (skratta elakt), kika slugt (titta listigt), tveka (vänta en sekund), vara på jakt efter (leta efter), gillra en fälla (sätta upp en fälla), komma loss (göra sig fri), trassla in sig (fastna i något mer och mer), invänta sitt öde (vänta på vad som ska hända), sätta fri (befria), att vara värdefull (att vara dyrbar), ha mänskliga egenskaper (att kunna samma saker som en människa)
- 3 och 4 Elevens eget arbete och text.

s.36–37 Ett något förvirrat samtal

A

- 1 Elsa ser inte vem som ringer, för det är ett hemligt nummer.
- 2 Figge är Elsas bror.
- 3 Elsa hör inte vad Figge säger för att samtalet bryts hela tiden.
- 4 Elsa ska möta sin bror Figge för att gå på bio.

B

- 1 Figge ringer inte från sin egen mobil för att han glömt den hemma.
- 2 Figge ringer till Elsa för att han är tidig och undrar om hon vill fika innan bion.
- 3 Elevens eget svar.

Exempelsvar: Sigge verkar vara en kompis till Elsa.

- 4 Namnen *Figge* och *Sigge* blandas ihop. Orden *mej* och *hej* blandas ihop.
- 5 Elevens eget svar.

Exempelsvar: Det blir förvirrat för att samtalet bryts hela tiden och Elsa tror att det är någon annan än hennes bror som ringer.

C

- 1 Elevens eget svar.

Exempelsvar: hemlig (gömd, förtäckt, dold), trött (sliten, sömnig, uttråkad), träffa (möta, se, hitta), säga (tala, prata, snacka), dialog (samtal, diskussion, konversation)

- 2, 3 och 4 Elevens eget arbete.

s.38–39 Kurirens kaxiga krönikör

A

- 1 Kuriren är en lokaltidning.
- 2 Kim Kovacs började skriva för kuriren för att de sökte en krönikör. Kim sökte via en annons i tidningen.
- 3 Kim skriver en gång i månaden.
- 4 Kuriren sökte en ung kaxig krönikör i sin annons.

B

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Med orden *spy* eller *kräkas* kan Kim t.ex. mena att hen är otroligt *trött*, *förbannad* eller *irriterad* på något.
- 2 Att skriva helt utan censur menas att man får skriva precis vad man vill utan att någon ändrar eller stryker i texten.
- 3 I månadens krönika är Kim Kovacs är upprörd över att skolungdomar mobbas på grund av att de inte har dyra märkeskläder, allt snack om kläder och märken och allt onödigt slöseri.
- 4 Man märker att det är en ung människa som skriver på ordval och formuleringar, som t.ex. *spy*, *spänn*, *nä* eller *Jag kräks på en keps för sjuhundra!*
- 5 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Jag tror att Kim Kovacs är en (kille, tjej) för att (förklaring).

C

- 1, 2 och 3 Elevens eget arbete och texter.

s. 40–41 En pigas slit

A

- 1 Ordet piga betyder flicka.
- 2 En flicka ansågs förr vara vuxen när hon var konfirmerad.
- 3 Exempel på vilka sysslor en piga hade är t.ex. passa barn, laga mat, tvätta, städa, väva, sy, mjölka, hämta vatten, så och skörda.
- 4 Skillnaden mellan en dräng och en piga var att drängen skött gårdssysslor medan pigan mest skötte hushållssysslor och att drängen tjänade dubbelt så mycket som en piga.

B

- 1 Pigyrket var dominerande från medeltiden och framåt för att fattiga kvinnor inte hade så mycket annat att välja på.
- 2 Att en piga fick betalt i natura betyder att hon fick mat och husrum som lön.
- 3 Pigor gifte sig senare i livet för att de inte hade råd att göra det tidigare.
- 4 Elevens eget svar.
Exempelsvar: De utvandrande pigorna drömde om ett bättre liv än det de hade hemma. Kanske drömde de om att få ett bra betalt jobb, att skaffa familj eller att få se något annat än Sverige.
- 5 Elevens eget svar: Sysslorna ändrades något när man slapp utomhussysslorna och arbetade hemma hos folk som bodde i stan. Kanske lät det också bättre med orden *hembiträde* och *barnflicka* än ordet *piga*.

C

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: hushållstjänst (arbete i hemmet), lantbruk (bondgård), kvinnoyrke (arbete som bara kvinnor har), medeltiden (historisk tidsperiod från 1200-talet och framåt), hushåll (familj), husrum (boende), manlig motsvarighet (samma sak fast för en man), dräng (manlig hjälparbetare), gårdssysslor (vad som behöver göras på en gård), pigyrke (arbetet som piga), husbonde (den som ägde gården), sjalett (huvudduk), hembiträde (hemhjälp), barnflicka (arbetar med att ta hand om barn)
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: vara dominerande (bestämma mycket), konfirmera sig (bekänna sin religiösa tro), skaffa familj (få partner och barn), tjäna dubbelt så mycket (ha dubbelt så mycket i lön), anse (tycka), väva (göra tyg i vävstol), mjölka (dra i kornas spenar så att mjölk rinner från dem), så (sätta frön), skörda (skära eller plocka av mogen säd eller frukter), utvandra (flytta till ett annat land)
- 3 Elevens egen text och arbete.

s.42–43 Då var det så

A

- 1 Berättarens föräldrar är födda på sjuttioalet.
- 2 Förr hade alla *fast telefon* till varje hushåll och arbete. Den satt fast med en sladd i väggen.
- 3 De första mobiltelefonerna var stora som väskor och var dyra, klumpiga och svåra att använda.
- 4 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Jag blir mest förvånad över ...

B

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Det låter som om det som berättaren beskriver hände för väldigt länge sedan. Stenåldern var också väldigt länge sedan.
- 2 Mamman kunde aldrig ha privata samtal för att hon delade rum med sin syster och telefonen satt fast i väggen.
- 3 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Alla kanske ville svara för att få reda på vem det var som ringde. Telefonen var kanske spännande och man var nyfiken.
- 4 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Kanske var det ändå lite tufft att äga en mobiltelefon, som inte satt fast i väggen med en sladd, även om den var klumpig och svår att använda.
- 5 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Berättaren kanske lever med sin mobil hela tiden som många andra och kan inte tänka sig att ha det på något annat sätt.

C

- 1, 2 och 3 Elevens eget arbete och texter.

s.44–45 Alfred Nobel – en riktig dynamitgubbe

A

- 1 Alfred Nobel föddes i Stockholm.
- 2 De var elva personer i familjen Nobel.
- 3 Alfred studerade sprängämnet nitroglycerin.
- 4 År 1864 dog Alfreds bror Emil i en explosion i försöksfabriken.

B

- 1 Familjen var fattig. Alla behövde jobba och hjälpa till.
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Kanske blev Alfred uppfinnare för att hans pappa var det.
- 3 Familjen Nobel blandade nitroglycerin med svartkrut och byggde in en stubintråd för att göra det hela mindre farligt.
- 4 Nobels uppfinningar användes runt om i världen för att spränga i gruvor och för att bygga järnvägar, tunnlar och kanaler.
- 5 Nobel testamenterade sina pengar till en stiftelse för att han inte hade någon egen familj.

C

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: en uppfinnare (uppfinnar och hittar på nytt), en ingenjör (jobbar med ritningar och teknik), en kemist (arbetar i laboratorium med kemiska ämnen)
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: biografi (personbeskrivning, berättelse), dynamitgubbe (en laddning dynamit), att gå i konkurs (att förlora allt ekonomiskt), familjeföretag (ett företag som drivs av en familj), att hantera något (att använda sig av något), förmögenhet (rikedom), testamentera (ge bort saker/pengar efter sin död), stiftelse (fond), mänskligheten (alla levande)
- 3 Elevens egen text.

s.46–47 Några som tycker och tänker

A

- 1 En insändare är en kort enkel text, som t.ex. publiceras i tidningar. En insändare skrivs för att någon tycker och tänker om något.
- 2 Dessa insändare handlar t.ex. om problem med hundbajs, respekt för de som övningskör, gift i kläder, vilka sporter kommunen ska satsa på och hur osmart man blir med en smartphone.
- 3 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Jag tror att *Bygg en skejtramp* är skriven av ett barn för att det är barn som brukar skejta och det står ju 14 efter signaturen.
- 4 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Jag tror att *Skärpning hundägare* är skriven av en vuxen för att språket i insändaren är lite vuxet.

B

- 1 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Jag tror att folk skriver insändare för att de t.ex. är upprörda över något och vill sprida sitt budskap.
- 2 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Jag skulle kunna ha skrivit insändaren xxx för att ...
- 3 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Jag skulle inte kunnat skriva insändaren xxx för att ...
- 4 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Vissa kanske vill vara anonyma. Då passar det bra med en signatur. Andra vill visa vem de är och vad de tycker. Då skriver de sitt namn.
- 5 Elevens eget svar.
Exempelsvar: Kanske skulle vi behöva stänga av mobilerna ibland och umgås lite mer istället för att hålla på med telefonerna hela tiden.

C

- 1, 2 och 3 Elevens eget arbete och texter.